

Mobiso beyo bukpikilya ndi mino Bebelenia Likpamuka la mambwa

Balawa yi nimu bukpikilya ndi Bayuda bi nibo baranaga ndi kabifya Kilisito. Bakamibigu mutu yi nino akpika ndi. Luki limoti, likpamuka la izangiya a be kye akatukya ko Mobiso yo ava mino likingyosi kauwonisilo lingunu. Bugyogyisa ndi bakilisito bi nibo ba ndi ba mambwa kadwe ku kwa ku bakisa ndi mino kaisama. Kinili, bukpikilya ndi balawa yi nimu be bigwinonogi yapu ka baya, na bakosonitogu pisi yi niyo.

Ka bundeli, Kunzi ukananatu ko ngbinga bemoti na Bayuda. Ubikya ndi be mumbanzu kagya bunye, okwononi amwi nyama ko bulya aperse. Kunzi apilyatu mutu yi nino. Balawa yi nimu akatumbulaga be yakanana yambiya yi niyo Kunzi obiso a ka batu bi nibo babinikyana Mikaki okitogito niyo ya mambwa.

A beyo, niyo Yeso-Kilisito ugyilya bomikya-bambanzu okitogito niyo bamalaika, ikani Musa, ikani Aluni ikani Yosua bagya ndi. Yeso no a Mikya-kondolo ko Kunzi nino okwa ndi ko bulya bunye ka batu basi. Mutu yi nino abinikyana Yeso, kegua bata na musasa kapá nyama ka aperse ko bulya bunye kaki. Luki limoti, Kunzi apilyatu ndeke bunye kaki.

Yigbananaga ya kitabu yi niyi:

Miko Kunzi a mutũ mudingi 1:1-3

Yeso a mutũ mudingi kaũkitaga bamalaika 1:4-2:18

Yeso a mutũ mudingi kakitaga Musa ibũ na Yosuã 3:1-4:13

Yeso a kumu-kumu 4:14-7:28

Yeso odoku ndi na yũkanana ya kũgũ kakitaga niyũ ya mambwa 8:1-9:22

Apepe ka Yeso a bemoti aka na a ninũ wa mulibo 9:23-10:31

Batũ bemoti-bemoti luga ka batũ ba baya yidingi ba bũndeli 11:1-40

Tobyini yigya ka Yeso 12:1-13:19

Malũmba, na yuuso ya mulibo 13:20-25

Kunzi unzinilya ndi bambanzũ pisi ko Mikaki

¹ Ka bũndeli, Kunzi unzinilya ndi botitosu nganga bikyũ, na ka bopisi dididi pisi ka bogyalandũ.

² Luki limoti, mbiya-mbiya yi nimũ, ka masye ma mulibo mi nimana to mino ma, akatinzinilya pisi ko Mikaki. Agya ndi obili pisi ko Mikaki, abiso be iyi no ika ndeke mombukwana makpũmũka masi.

³ Miki yi ninũ a bũngbanganya ba ibiba ko Kunzi, a likingyosi la lingũũ ko Kunzi bikpe. Akpokyonisogo obili beyo okwononi mino pisi ka mũnzina kaki mo ngu. Niyũ asũkũsaga bũnye ka bambanzũ, ika kũwa ka kũmbanzikanikũ ko Kunzi ninũ wo Ngu.

Miko Kunzi ukitogito Bamalaika

4 Miki a mutɔ mudingi kaukitaga ɓamalaika, kinili, Kunzi apóni lino lidingi kugbe kakitaga nilo kabɔ.

5 A ɓeyo, Kunzi kabikyagu ndi malaika gutugu bemoti aka ɓe:

«ƙwe, wa mikami,
na lisyɛ li nili, imi kuwa ni abaku.»

Kanabikyigu ndeke malaika gutugu bemoti aka ɓe:

«Imi, nika ndeke abaki,
iyi Mikami.»

6 Luki limoti, wa Kunzi a ndi mino katikoku Mikaki wa mambwa ka ɔbili, abikya ndi ɓe:

«Bamalaika basi ko Kunzi bokwononi kabibiso.»

7 Abikya kuwa ndi ko bulya ka ɓamalaika ɓe:

«Kunzi ugyaga ɓamalaika kaki kaiko abɛ mu-
vivi*»

ɓagya-ligubo kaki abɛ lifada lo buku.»

8 Luki limoti, abikya ndi goni ko bulya ko Mikaki ɓe:

«Kunziooo, buliki kakɔ ba ɓungama,
a ɓa ɓenze na ɓenze.

Wokpkyonisa ɓungama kakɔ ka ɓungbingbili.

9 Wapa likpɔmuka longbingbili,
wakya nilo lanyɛ.

Kinili, Kunzi,

Kunzi kakɔ, umomosa ndi,

ugbodya molingo,

ɔpɔnaga iwe aka luga ka ɓawai-daku.»

10 Abikya ndi goni ɓe:

1:5 1:5 Wanda ka Mambu 2:7; 2 Samueli 7:14; 1. muvivi ka Ligiliki a limbengiWanda ka Mambu104:4 Wanda ka Mambu 45:7-8.

* 1:7 1:7
1:9 1:8-9

«Katukya ka mupunganagi, iwe, Mombukwondosu no wagya ndi obili, kugu wa lisyε a ligubo la maboku kaku.

¹¹ Masi nimo olimikatu ndeke, luki limoti, iwe wika ka benze na benze. Litombu na lisyε obuβa ndeke bitu abε inzanza ya kutuko.

¹² Odukufaga ndeke abε botu, a βeyo, bigomosyana ndeke abε botu. Luki limoti, iwe wika ndeke mufongoni aka, obili kaku kigungu ndeke na mulibo.»

¹³ «Kunzi kabikyagu ndi malaika gutugu bemoti aka βε: Wika ka kumbanzikaniko kami, kadwe ku kwa ku nubisa ndeke mino bomuyoniso kaku kusili wa bakagba kaku.»

¹⁴ Ambe, bamalaika bagegu mbeyi asi mambengi nimo aka mo agugubyaga Kunzi? Utikaga kausingya batu nibo bokwononi kainisono na muhukuso.

2

Muhukuso ma izangiya yidingi

¹ Kinili, okwononi tidukologi kugbe kaigwinono lingunu ka mongoni mi nimo tukana ndi, kye takobungogonitogu.

² A βeyo, munzina nimo bamalaika babikyaga ndi, a ndi ma lingunu. Mutu wasi nino akya ndi kagya, obuna mutuu mi nimo, inisanatu ndi na yigyogyiso niyo okwononi na iyi.

³ Takwanana kɔwa kanyika yigyogyiso liki kika ni takaina payaya muhukuso ma izangiya yidingi abe nimɔ? Mombukwono-dosu nɔ apunga ndi kabikyaga mongoni ma muhukuso mi nimɔ, kumbuso yi, batɔ niɔ bɔkana ndi, batimibisa ndi be a ma lingunɔ.

⁴ Kunzi owonisila ndi be munzina kabɔ a ndi ma lingunɔ pisi ka mokingyosi na makpɔmɔka mumbanga-mbanga. Agya ndi beyɔ pisi kaɔɔpyaga bapere ba Limbengi-Lotu mɔɔngɔni beyɔ a ndi mino kapa.

Yeso okwa ndi ko bulya ka batɔ basi

⁵ A beyɔ, Kunzi kupagu bamalaika ngu kugu wa ɔbili ninɔ a ndeke kodoku.

⁶ Luki limoti, Mobiso ko Kunzi abikya ka pa imoti be:

«Kunziooo! Mambanzɔ ni wani, kye wasyi limbengi kɔ kaki?

Mikya-bambanzɔ ni wani, kye wabuulyogi?

⁷ Wabisa ndi kusili ka bamalaika ko ngbinga mukede,

wakungula ndi na ibiba na bɔngama,

⁸ wobisa ndi makpɔmɔka masi kusili wa bakagba kaki.»

Kunzi obisa ndi makpɔmɔka masi kusili kaki. A beyɔ, kasagu ndi luki gutugu limoti aka be kikonitɔgu kusili wa bɔngama kaki. Wina se, mbiya yi nimɔ, takaina binza ambe makpɔmɔka masi kegɔ mbeyi kusili wa bɔngama kaki.

⁹ Luki limoti, niɔ tibaga a be bosisa ndi ko ngbinga mukede bɔngama ka Yeso kusili ka bamalaika, mbiya-mbiya yi nimɔ a kɔwa mukungulo na ibiba na bɔngama. Pisi ka iziyo

ko Kunzi, igyogyisa ndi, okwo ko bulya ka batu basi.

¹⁰ A beyo, abosila ndi Kunzi nino agya ndi obili na obuulyaga makpamuka masi nimo a kuso yi, adokisa Yeso pisi ka yigyogyiso kye batu budingi bogulyi ka ibiba kaki. A beyo, Yeso no owonisa pisi ya muhukuso.

¹¹ Wina se, Yeso nino asukusaga bunye ka bambanzu na batu basi nibo usukusaga ba batu bemoti. Kinili, Yeso kikogigu no suni kamaka be bomika-mama.

¹² A beyo, abikya ndi Kunzi be:
«Nubikyaga ndeke bomika-mama likpamuka kaku,
nubibisaga ndeke ka bapa bayasi ku biko mino kosilyonogo.»

¹³ Iyi aka bata ndi be:
«Nasyege ndeke limbengi kami ko Kunzi.»
Omotiloku be:
«Imi nimu pa imoti na bomiki nibo Kunzi epa ndi.»

¹⁴ Kaina be bomiki bi nibo basi ba bomikya-bambanzu nibo ba na nzayi na bangu, Yeso igya ndi mudongoni abe ibu. Agya ndi beyo kye pisi ka kukwaku kaki, aditi mumuyoniso nino a ndi no ngu ya kukwaku,

¹⁵ ukulaga goni batu basi nibo ba ndi abe busunzu ka obili kabu wasi kye ba ndi na kubangaku kwa kukwaku.

¹⁶ A beyo, kodokugu ndi kausingyo bamalaika, luki limoti batu bi nibo ba livananza ka Abalahamu.

17 Kinili, okwononi ndi igyi mufongoni abe bamamaki, kye iiti kumu-kumu nino wakuminya bambanzu kumbu na nino wongbingbili ka ligubo ko Kunzi kye olimogi banye ka bambanzu.

18 A beyo, Yeso igyogyisatu ndi ngbingo yi nino mumuyoniso akingila ndi mino. Akwanana neki iyi kausungyo batu bi nibo mumuyoniso ukingilaga.

3

Yeso akitogito Musa

1 Kinili, bomika-mama, ibunu nibo Kunzi amamakaga, wigumyoni ka Yeso. Iyi ni atutumbwa no kumu-kumu wa baya niyo takabikyaga mongoni mi.

2 Agya ndi ligubo ngbingbili ko misa ko Kunzi nino apunaga ndi, mufongoni beyo Musa agyaga ndi mino ka Ndatu ko Kunzi.

3 Mutu yi nino opikaga ndatu a na ibiba kakitaga ndatu bikpe. A mufongoni begoyo Yeso inisana ndi mino na ibiba kuge kakitaga niyo ka Musa.

4 A beyo, bandatu bayasi ipikaga na mambanzu, luki limoti Kunzi no agya makpumuka masi.

5 Musa a ndi mutu wongbingbili ka Ndatu ko Kunzi yasi, mugya-ligubo nino abikyaga ndi kambwa aka likpumuka nilo Kunzi akwanana ndi kabikyaga yi.

6 Luki limoti, Kilisito a wongbingbili, iyi abe miki nino bamomosa ndi ka mu ma Ndatu ko Kunzi. Takofuulyogo bungbingbili na

mütamanagi ka likpãmuka li nilo odoku ndeke lo, tiko ndabu yi niyo.

Kunzi akobungusyogo pa ka batu nibo babailya

⁷ Kinili, mufongoni beyo Limbengi-Lotu abikya ndi mino be:

«Na lisyε li nili, makukana liyu ko Kunzi,

⁸ makikonitogu mambengi bidisili, mufongoni abε ka lisyε nilo mavikimanaga ndi mino no Kunzi,

abε ka lisyε nilo malikaga ndi mino ka isa.»

⁹ Kunzi obikyoku be:

«Botitonu belikaga ndi, kakisa kaiba limbengi kami,

gutugu beyo bina ndi mino masi nimo nagya ndi,

¹⁰ ka byanga batekebe bakwanganya.

Kinili, limbengi etula ndi na livananza li nilo,

nabikya be: «Bobungogo bongbinga basi, bakonotombisyigu mutamanagi kami ko bulya kabu.»

¹¹ Kinili, nako ndi silika yi nima na limbengi litula be:

Bakingyigu ndeke bata ka pa ya kimumbiso niyo nufungusilyaga ndi!»

¹² Wiminyonito, bomika-mama, mutu gutugu bemoti aka luga kunu kikonitogu na limbengi lanyε na nilo lapu. Limbengi li nilo, atika kaasanana Kunzi nino a na obili.

¹³ Luki limoti, tumisononi mambengi masyε masi ni ta mbeyi ko ngbingo yi nino Mobiso akaalikya be «Lisyε li nili», iba bunye

kabonitogũ gutugũ mutũ bemoti aka luga kunu wa akya mino kotombisyo.

¹⁴ A beyo, takobuulyogo baya niyo tinisana ndi na iyu kadwe ka mulibo, tika kuwa luki limoti na Kilisito.

¹⁵ Mobiso Motu akabikya be:
«Na lisyε li nili, makukana liyu ko Kunzi makikonitogũ limbengi bidisili, mawongoni abe ka lisyε li nilo mavikimanaga ndi mino na iyi.»

¹⁶ Ba wani bo bukana ndi liyu ko Kunzi, bavikimanaga na iyi? Kegũ mbeyi ndi batũ basi nibo Musa unyoku ndi ka Misili?

¹⁷ Ba wani mbeyi bo batulisa ndi Kunzi limbengi ka byanga batekebe bakwanganya? Kegũ mbeyi batũ bi nibo bagya ndi bunye, bolumwaga ndi ka isa?

¹⁸ Ba wani bo Kunzi ukulya ndi silika be bakingyigũ ndeke bata ka pa ya kimumbiso niyo ubungusilyaga ndi? Kegũ ndi batũ nibo bavikimanaga ndi?

¹⁹ A beyo, tinaga be batũ bi nibo bakogulyagu ndi ku beyo kye bakegũ ndi na baya.

4

¹ Kunzi atisilya ndi agume be togulyatũ ndeke ka pa ya kimumbiso niyo atibungusilyogo. Timinyini neki, mambanzũ gutugũ bemoti aka luga kunu kozongonito kogulya ku.

² A beyo, tukana ndi Mongoni Manza mawongoni abe botitosu. Luki limoti, kupagu

ndi izangiya kye bakatilyagu ndi na baya ngbingo yi nino bukana ndi mino.

³ Ibusu nibo tabailya, togulyatu ndeke ka pa ya kimumbiso yi niyo. Kunzi abikya ndi be:

«Nako ndi silika na limbengi litula be:

Bakingyigu ndeke bata ka pa ya kimumbiso niyo nubungusilyaga ndi!»

Kunzi abikya ndi munzina mi nima ni omoni ligubo kaki katukya wa agya ndi mino obili.

⁴ A beyo, ka pa imoti ka Mobiso, ibikyatu ko bulya lisyε la madiya-na-ika be: «Ka lisyε la madiya-na-ika, Kunzi imumbisa ndi kumbuso kama mogubo kaki masi.»

⁵ Ayakibikya goni ka Mobiso mi nimo kugu kuu be: «Bakingyigu ndeke bata ka pa ya kimumbiso niyo nubungusilyaga ndi.»

⁶ Batu nibo bukana ndi Mongoni Manza ka mambwa, bakingyagu ndi ka pa yi niyo kye bobuna ndi mutuu. Wina se, batu bagogo bakwanana kogulya yi.

⁷ Kinili, Kunzi obiso lisyε lagogo nilo balikyaga be «Lisyε li nili». Obikyoni ndi likpamuka la lisyε li nilo ndeli aka pisi ka ngama Daudi, ka mugele-gele nimo totwi ku be:

«Na lisyε li nili, makukana liyu ko Kunzi, makikonitogu mambengi bidisili.»

⁸ A beyo, kika ndi ni Yosua udwisatu ndi bambanzu ka pa ya kimumbiso yi niyo, Kunzi kakwananigu ndi bata kanzina kumbuso yi ko bulya lisyε lagogo.

⁹ Kinili, Kunzi ubungusilyogoni bata batu kaki pa ya kimumbiso mufongoni abe Lisye la kimumbiso.

¹⁰ A beyo, mutu yi nino ogulyogo ka pa ya kimumbiso yi niyo Kunzi obungusyaga ndi, imumbisaga ka mogubo kaki masi mufongoni beyo Kunzi imumbisa ndi mino.

¹¹ Togyini neki kekele kogulya ka pa yi niyo kye mutu gutugu bemoti aka kogwonitogu mufongoni abe botitosu nibo bakya ndi kaukana.

¹² A beyo, manzina ko Kunzi a na obili, no ngu, a mupye kakitaga mupanga nino apyege mutili masi. Ingyogo kadwe kagbanana limbengi na mutamanagi, moziko no nunu niyo ikaga ko kuwo. Andungagatu musasa na tamanaga ka mumbanzu.

¹³ Kegu no luki gutugu limoti aka nilo a lakisuma ko misa ko Kunzi, luki limoti, masi a bikpo na bingbanganya kambwa ka nino tozukaga ndeke mino likpamuka kusu.

Yeso a Kumu-kumu

¹⁴ A beyo, ta no Kumu-kumu, Yeso Miko-Kunzi nino inda ndi kugu wa lisye ku ka Abaki. Tigwinonogini neki linganu ka baya niyo tikaga kanzina ko bulya yi.

¹⁵ Ta no Kumu-kumu nino akwanana kaigogyiso pa imoti na ibusu ka buro kusu. Iyi no balikaga ndi ka bopisi dididi mufongoni abe ibusu, luki limoti kagyagu ndi bunye.

¹⁶ Tisisilini neki na limbengi limoti ko kiti wa bungama ko Kunzi, ku iziyo o mino. Tinisanatu

na mupilya na iziyɔ, atisingyo ko ngbingo yi nino okwononi.

5

¹ Barɛnaga kumu-kumu wasi luga ka bambanza, bamomoso kagyilya Kunzi ligubo ko bulya ka batɛ bi nibo. Ligubo kaki ni kapá mukumbo na bapere ko bulya bunye.

² Iyi mombukwana-daki a na bɛpɔ, kinili, akwanana kaiko no kumbu ka batɛ nibo bakibigu likramaka na nibo bobungaga ndi.

³ Kaina be a na bɛpɔ, okwononi mbeyi kapá apere ko bulya bunye kaki se kɛwa nino ka batɛ bagogo.

⁴ Mumbanza gutugu bemoti aka kakwananigu kaibinika be a kumu-kumu. Kunzi aka no arɛnaga, mɛɔngɔni beyɔ arɛnaga ndi mino Aluni.

⁵ A mɛɔngɔni begyɔ, Kilisito kitwagu ndi ni iyi mombukwana-daki yi kaiko kumu-kumu. Kunzi no atwa ndi, abikya be:

«Iwe ni mikami,
na lisyɛ li nili, na kɛwa abaku.»

⁶ Abikyatu ndi gɔni ka pa yagogo be:

«Wa kumu ka benze na benze,
mɛɔngɔni abe Melekisedeki.»

⁷ Ngbingo yi nino Yeso a ndi mino ka obili, alumbaga ndi, anitatanaga no Kunzi pisi ka mukugwa na kaugwonoso bomomiso-miso. Alumbaga ndi Kunzi nino akwanana ndi kahukuso ka kukwaku. Kunzi amukanatu ndi kye abangagatu ndi.

8 Gutugu beyo a ndi mino miko Kunzi yo, ibanana ndi na kubangaku pisi ka yigyogyiso yi niyo inisana ndi noyu.

9 Kunzi adokisa kuwa ndi kugbe, iita ndi muhukuso ma benze na benze ka batu basi nibo babangaga.

10 A beyo, Kunzi atwa ndi kaiko kumu-kumu madongoni abe Melekisedeki.

Wiminyonito kaasanana na baya

11 Ta na makpuma makpa kabikya ko bulya likpuma li nilo, luki limoti, a yaruru kamutumbulyaga, kye ma buti kotombisyo.

12 Makwanano bi kuwa kaika bowonisilo aka katukya ka bundeli, luki limoti, ma bata na musasa be bamuwonisili makpuma ma mambwa ma likpuma ko Kunzi. Ma mbeyi bata na musasa ma molungo aka ni kegumalili mutokwo.

13 Wina se, mutumayi niyo olungogo a mbeyi bata miki aka, kakwananigu kaiba likpuma longbingbili.

14 Luki limoti, malili mutokwo a ka beti baya bambanzu, pisi ka yigyigilya kabu, bibononogo kagbanana bunza na bunye.

6

1 Kinili, tosini mutumayi ma mambwa nimo takana ndi kugu ka Kilisito ko bulya kidukulogo kuwa na mutumayi ko bulya ka batu bungata. Takigilyonitogu bata kopika likpuma li nilo la mambwa abe: kaasanana na likpuma li nilo atikaga ka kukwaku, kabailya Kunzi,

2 kaukana mutuu ko bulya ibatiso dididi, kaubisilyo bambanzu maboku, kopupa ka mbuku na kako mungimbo ma benze na benze.

3 Tidukulogini kambwa! Kunzi kapa, makpamuka nimo tokwononi kagya nimo.

4 A beyo, batu nibo binisononi ndi na mangbamu ma lingunu ko Kunzi, badyo apeepe nino wa kugu wa lisyu, binisono na Limbengi-Lotu,

5 biba ka lingunu be likpamuka ko Kunzi a lanza, biba goni ngu ya obili nino akodoku ndeke,

6 wina se, bakogwa bata, a kuwa yapupu kaumigiso bata kayikoso obili. Niyu a kuwa abe bakabangilaga bata Miko-Kunzi ka musalaba nganga ya yiba, na ba bata kapá suni ko misa ka bambanzu.

7 A beyo, litombu nilo mbwayi alukilyaga bongbinga basi, anupá bakukuna malili, Kunzi odukogo mino bubunga.

8 Luki limoti, litombu li nilo kapá kpokiki na tonito tagogo tanyu, kegú na izangiya. Kunzi a buwobi kagbango yi, bopipila kabasya.

9 Bomika-mama bupakaaa, gutugu takanzina beyo, takegu na botumo ko bulya kunu, takaiba be ma ko pisi yanza niyu ya muhukuso.

10 A beyo, Kunzi a wongbingbili. Kabusaligu mogubo kunu, gutugu sipananiso niso mawonisila ndi ka mogubo nimo magya ndi. Mogubo mi nimo makaidukologo aka kaugyilya bakilisito bagogo.

11 Luki limoti, takamubikya ambe mutú yikaka-yikaka igwinonogi na kekele ka yigya

yi niyo aka yo kye mutamanagi kunu itulyosi kadwe ka mulibo.

¹² Bupo kamumingyonitogu, luki limoti, byoni yigya ya limbengi linda ka nibo babailya. Batu bi nibo binisanatu na bunza nibo Kunzi uwanyaga ndi.

Agume ko Kunzi kakwananigu kaigomosyono

¹³ Ngbingo yi nino Kunzi apa ndi mino Abalahamu agume, akotu ndi goni silika ko lino kaki ka mombukwana-daki. Kegu na mutu wagogo nino akitogi Kunzi nino Kunzi akwanana kako silika ko lino kaki.

¹⁴ Abikya ndi be: «A beyo, nufukiyatu ndeke bubunga kuge, notundiso livanza kaku.»

¹⁵ Abalahamu abunda ndi na limbengi linda, inisana ndi na nilo Kunzi awanyaga ndi.

¹⁶ Ngbingo yi nino bambanzu bakogo mino silika, bakogo ko lino ka mutu yi nino ukitogi. Silika apaga manzina ngu, omosisyo bodongoso.

¹⁷ Kunzi apa ndi kauwonisilo bingbanganya batu bi nibo bakwanana ndi kainiso no luki li nilo uwanyaga ndi be kakwananigu kogomosyono mutamanagi kaki gutugu iki yi aka. Kinili, amatila ndi silika kugu wa agume yi nino.

¹⁸ Kuwa wa go wa, makpumuka maba mi nimo kakwananigu kaigomosyono. Kunzi kakwananigu ndeke goni mino kabikya bongo. Makpumuka mi nimo atitumisaga mambengi kuge, ibusu nibo tasa ndi masi kye tigwinonogi bingbubu ka mutamanagi nimo Kunzi atiwanyaga ndi.

¹⁹ Mubundagi mi nimo ka obili kusu a abe litalu liti nilo bakpikilaga ka bato, badfikita ko libo kafama no iyu. Litalu li nilo ikaga liti na lapu, akitanaga bigye kutuko nikwo bobongisogo kagbanana pa Yotu na pa Yotu-Kugbe.

²⁰ Yeso ingya ndi ku beyo kambwa kusu na ko bulya kusu. Hita ndi kumu-kumu ka benze na benze abe Melekisedeki.

7

Melekisedeki a Ngama, a goni Kumu

¹ Melekisedeki yi nima a ndi ngama wa Salemu na kumu ko Kunzi nino Kugu wa lisyε Kugbe. Ngbingo yi nino Abalahamu a ndi mino kaigoku ka lunga ni ubumini bangama, Melekisedeki inda ndi kabangana na iyi, adukilyo bubunga.

² Abalahamu apa ndi zaka wa makpamuka masi nimo akupya ndi ku. Isi yo lino la Melekisedeki ni «Ngama wa bungbingbili», na goni bata, a ndi ngama wa Salemu isi yi be «Ngama wa maziyo.»

³ Mobiso katumbulagu likpamuka gutugu limoti aka kugu wa obili ka abaki, amaki ikani puponogo kaki. Katumbulagu ndi goni likpamuka ko bulya lisyε la kibukuta ikani la ku kwa ku kaki. A mufongoni abe Miko-Kunzi, a kumu ka benze na benze.

⁴ Winoni mbeyi ibunu bamombukwana-donu bi beyo o mino mudingi yo! Gutugu titosu aka beyo ka Abalahamu apatu ndi zaka ka makpamuka masi nimo akupya ndi ka lunga.

⁵ Batu bi nibo bopupa ka livananza ka Lawi, biita bokumu, ba na mutuu. Mutuu mi akabikya

βε okwononi kaukunga batu basi Bezaleli zaka wa makpumu ka masi nino binisonogo na imu, na bamamabu nibo ba ka livananza ka Abalahamu.

⁶ Wina se, Melekisedeki kegū ndi iyi ka livananza ka Lawi. Luki limoti, avatu ndi zaka ka maboku ka Abalahamu, adukilya ndi goni bubunga, gutugu beyo Kunzi a ndi mino ni api agume yo.

⁷ Okwononi kaiba ni makegu na botumo be mutū yi nino ufukilyogo bengeni bubunga a mutū mudingi kakitaga nino inisonogo na bubunga.

⁸ Bokumu nibo bavaga zaka, ba batū bukwo. Luki limoti, Melikisedeki avatu ndi zaka, a na obili aka, mudongoni beyo Mobiso o mino katumbulaga.

⁹ Takwanana kabikya ka mulibo be: Ngbingo yi nino Abalahamu apa ndi mino zaka ya makpumu kaki, Lawi apatu ndi goni iyi pisi ka Abalahamu.

¹⁰ A beyo, Abalahamu a titaki Lawi. Gutugu beyo iyi Lawi kegū ndi mino wakibukuta yo, a kuwa ndi na obili aka kye a ka bangu ka Abalahamu, ngbingo yi nino Melekisedeki inda ndi mino kabangana na iyi.

¹¹ Bukumu bo a ndi litino la mutuu nino Kunzi apa ndi Bezaleli. Luki limoti, ligubo la bukumu ka livananza ka Lawi kakwananigu ndi kotulyoso bopisi bayasi. Kinili, okwononi ndi bata kumu wagogo abe Melekisedeki nino kegū ndi iyi ka livananza ka Aluni.

¹² A beyo, bukumu kigomosyono, mutuu igo-

mosyono goni.

¹³ Muzina mi nima akainzina ko bulya ka Mombukwono-dosu nino a iyi ka lidu lagogo. Ka lidu li nilo, mutu gutugu bemoti aka konogyigu ndeke ligubo la bukumu ka gbogbo.

¹⁴ A beyo, a bingbanganya be Mombukwono-dosu a ka lidu ka Yuda nilo Musa katwagu ndi, ngbingo yi nino a ndi mino kanzina ko bulya bokumu.

Yeso a kumu abe Melekisedeki

¹⁵ Niyu akowonisilo likpumu ka li nili bingbanganya a be: kumu wagogo odoniku, a mudongoni abe Melekisedeki.

¹⁶ Bakatwagu ndi kaiko kumu kabyenene na mutuu ka bomikya-bambanzu. Luki limoti, ita ndi beyo ko ngu ya obili wa benze na benze.

¹⁷ A beyo, Mobiso atumbulaga be:
«Wa kumu ka benze na benze
mudongoni abe Melikisedeki.»

¹⁸ Kinili, Kunzi olimogoni ndi mutuu mi nimo ma mambwa, kye a ndi bipoli ni kegua na izangiya.

¹⁹ Mutuu ka Musa kapagu ndi masolo manza. Luki limoti, batiponi mutamanagi manza kugbe nimo atikpudiso ko Kunzi.

²⁰ Na bata, Kunzi akota ndi silika. Batu bagogo bita ndi bokumu ni bakakugu silika.

²¹ Luki limoti, Yeso ita ndi kumu pisi ka silika, ngbingo yi nino Kunzi abikya ndi mino be:
«Mombukwono-dosu akuni silika,
kigomosyonigu bata:

«Wa kumu ka benze na benze.»

²² Kinili, Yeso nɔ a mutɔ yi ninɔ atimibisa linguɔ la agame ninɔ a wanza kugbe.

²³ Budididi bagɔɔ bata niba: bokumu bagɔɔ ba ndi budingi kugbe kye kukwaku kwɔ ukpingba ndi kaidukulogo na ligubo kabɔ.

²⁴ Luki limoti, Yeso a na obili wa benze na benze, ligubo kaki la bukumu kegɔ ndeke na mulibo.

²⁵ Kinili, akwanana kauhukuso ka linguɔ batɔ nibo bakpuɔɔni Kunzi pisi ka kaki, kye iyi a na obili masye masi kaulumbilya.

²⁶ Yeso kɔwa ni Kumu-kumu ninɔ okwononi ndi ko bulya kusu. A wotu, kegɔ na likpɔmɔka lanye ikani bunye. Kunzi ateni ndi di na batɔ ba bunye, adokiso kugɔ wa lisyɛ kugbe.

²⁷ Kegɔ iyi abe bokumu-kumu bagɔɔ. Kegɔ na musasa kapá aɔɔɔɔ masye masi ko bulya bunye kaki mbeyi, kumbuso yi ko bulya bunye ka bambanzɔ. Apá ndi iyi aɔɔɔɔ nganga yimoti aka wa ipá ndi mino iyi mombukwana-daki yi.

²⁸ A beyɔ, mutɔɔ ka Musa umomosagatɔ bokumu-kumu batɔ ba bɔɔ. Luki limoti, silika ninɔ Kunzi akɔ ndi kumbusa wa mutɔɔ mi ninɔ, amomosa ndi Miki ninɔ mukwanana kaika kumu-kumu ka benze na benze.

8

Yeso ni kumu-kumu kusu

¹ Likpɔmɔka la izangiya kugbe nilɔ takapa kabikya nili: ta na kumu-kumu bemoti, a kugɔ

wa lisyε, wakiko ka kumbanzikaniko kwa buliki ba b̄ungama ko Kunzi ninɔ wo ngu kugbε.

² Akagya ligubo la bukumu-kumu ka pa Yotu-Kugbε, isi bε ka ngbangba niyɔ ipika ndi na Mombukwono-dosu ni kegɔ mumbanzɔ.

³ Bamomosogo kumu-kumu wasi kye iki kapá mukumbo na bapεε. Kinili, okwononi nekɔ bε kumu-kumu kusu bεyɔ ka Kilisito ikitɔ gɔni no luki lipá.

⁴ Kika ndi ni a kɔnɔ ka ɔbili, kikigɔ ndi kumu, kye atɔ kɔwa na bagɔɔ niɔ bapága bapεε kabɔenεnε na matɔɔ ka Musa.

⁵ Ligubo li nilɔ bokumu bi niɔ bagyaga a gɔ likingyosi aka, a mulundu ma makpɔmɔka mi nimɔ a kugɔ wa lisyε mɔɔngɔni abε nilɔ Kunzi awonisa ndi Musa. Ngbingo yi ninɔ Musa a kɔwa ndi mino buwobi kopika ngbangba, Kunzi abikya ndi bε: «Angε, gya ligubo lasi bεyɔ nuwonisila ndi mino ka ngɔpa.»

⁶ Luki limoti, mbiya yi nimɔ Yeso a kɔwa na ligubo lidingi kugbε kaɔkitaga bokumu bi niɔ. A luga wa agɔmε wanza kugbε ninɔ batiwanyaga ndi.

⁷ A bεyɔ, kika ndi ni agɔmε wa mambwa a ndi wanza, kikigɔ ndi bata na izangiya kainisono na ninɔ wa maɔa.

⁸ Luki limoti, Kunzi a ndi kauyoyiso batɔ kaki wa abikya mino bε:

«Mombukwono-dosu abikya ndi bε: ka masyε
mi nimɔ akodoku,
nagyatɔ agɔmε wambiya na Bezaleli
na bomikya-Bayuda.

9 Kikigu mufongoni abe nino nuyilya ndi batitabu

lisye nilo nugwi ndi mino kubokuko,
nunyoku ka Misili.

Iyi aka ndi bata be:

Yeki bakabyegu ndi agume yi nino,
kinili, imi, nusa ndi.

10 Omotiloku ndi be Agume yi nino nuyilya ndeke Bezaleli nima:

Kumbusa wa masye mi nimo:

nopika ndeke mutuu kami ka yimibo kabu,
nokpikaga ka mambengi kabu,

nika ndeke Kunzi kabu,

ibu, bika kuwa ndeke bava-kukami.

11 Kegu ndeke bata na mutuu yi nino awonisila ndeke mutuu wagogo ikani mamaki be emibi,

kye bemiba ndeke basi,

ibu basi, iki bomiki ikani bamboku.

12 A beyo, napilyatu ndeke bunye kabu,
nakatamanigu ndeke bata bunye kabu.»

13 Ngbingo yi nino Kunzi anzina ndi mino ko bulya agume wambiya, manzina mi nimo oyitisa kuwa ndi nino wa mambwa luki landeli. Wina se, luki kiita landeli, ambukumana iba a kuwa buwobi kolimiko.

9

Malumba ma zibili na nimo ma kugu wa lisye

1 Agume wandeli a ndi na bopisi nibayo okwononi kabye ko bulya likungoni, ndabu ya malumba mi a ndi kunu ka litombu.

² A beyo, bopika ndi ngbangba niyo, bagbanana ndi ka bapa bayiba. Balikya ndi pa ya mambwa be pa yotu. Ku beyo, a ndi na pa yibiso tala, se kuwa miza nino babisaga ndi mino mukati nimo bapaga ndi Kunzi. ³ Kumbusa wa kutuko nikwo kwa yiba, a ndi na pa yagogo niyo balikyaga ndi be Pa Yotu Kugbe.

⁴ Kambwa kadwe ku, a ndi na gbogbo niyo bagya ndi na olo ko bulya yibusya adudu, andananaga ndi na sanduku wa agume nino bagbodya ndi wasi na olo. Kuswo wa sanduku yi nino, mana a ndi ka mbike yimoti niyo bagya ndi na olo, mudanga ka Aluni nimo abaka ndi mauwa ka mu mi, se kuwa bomikya-bamiza ba litalu nibo bokpika ndi mino Mutuu ma agume.

⁵ Kugu wa sanduku yi nino, a ndi na bamalaika nibo bumakaga be bamakelubi nibo bowonisogo ibiba ko Kunzi. Bepari kabu otikyaga ndi pa yi niyo bakpazyaga ndi mino bangu ko bulya mupilya ma bunye. Luki limoti, mbiya yi nima, kegu mbeyi ngbingo katumbulaga likpumuka limoti-limoti kugu yi.

⁶ Niyo bobungusyaga ndi yasi beyo, bokumu bogulyaga ndi masye masi ka pa ya mambwa kagya ligubo kabu.

⁷ Luki limoti, kumu-kumu aka no ogulyaga ndi nganga yimoti aka ka nze ka pa yi niyo ya yiba. Ogulyaga ndi ku beyo na bangu ka nyama kapá Kunzi ko bulya bunye kaki bikpe, na nibo ka bambanzu.

⁸ Limbengi-Lotu akowoniso be pisi yigulyo ka Pa Yotu-Kugbe kanoukwikonigu mbeyi, kye pa ya mambwa a mbeyi bata wa aka wa.

9 Niyo a kuwa likingyosi ko ngbingo yi nima. Niyo akowoniso be iki mukumbo ikani bapepe nibo bapaga Kunzi, kakwananigu koitiso limbengi ka mutu yi nino abibisaga Kunzi lanza.

10 Makpamuka mi nimo a yigya ka bambanzu aka. Yigya yi niyo igumya ndi ka niyo bakwanana ndi kalya ikani komwo ikani ko pisi ya mutuu dididi ma kibubiso. Likpamuka li nilo ibungusyaga ndi kadwe ka lisyε li nilo Kunzi oitiso mino makpamuka masi mambiya.

Kilisito apa ndi obili kaki abe apepe

11 Luki limoti, Kilisito odoku ndi abe kumukumu katipa makpamuka manzanza nimo a kuwa wa. Iyi ogulya ndi ka ngbangba niyo a ndi ya izangiya na yanza kugbe. Kipikagu ndi na bomikya bambanzu, akaibikya be kegū luki la litombu li nili.

12 Ingya ndi ka Pa Yotu-Kugbe nganga yimoti aka. Ku beyo, kapagu ndi apepe wa bangu ya bamemi na bomikya-bangombe, luki limoti, apa ndi bangu kaki bikpe, atikulaga linguu.

13 A beyo, kika ni bububisaga ndi batu bi nibo ba ndi na banyε kabyenene na yigya ka batitabu, pisi kaukpazya na bangu ka bamemi ikani niyo ka bomikya-bangombe ikani kaumbwoso na libu ka bangombe nibo bubusyaga ndi,

14 kika ni a beyo, iko se kuwa liki ka bangu ka Kilisito? Pisi ka Limbengi la benze na benze, ipa ndi iyi mombukwana-daki ko Kunzi abe apepe nino kegū na ida. Bangu kaki oyikosatu mutamanagi kusu kaasa yigya yanyε, kye tiki kagugubyo Kunzi nino a na obili.

¹⁵ Kinili, Kilisito a lizabu la agume wambiya, kye batu nibo Kunzi umakaga ndi binisoni na bunza ba benze na benze nibo uwanyaga ndi. Pisi ka kukwaku kaki, ukulaga ndi bambanzu kopupo ka bunye nibo ba ndi mino ka agume wandeli.

¹⁶ Mumbanzu kokwo, asa agume, okwononi kowonisilo be mutuu yi nino asi agume yi nino okwoni ndi.

¹⁷ A beyo, agume a na izangiya kumbusa wa kukwaku aka. Luki limoti, mombukwana-daki yi kiko mbeyi bata na obili aka keggu na izangiya.

¹⁸ Kinili, agume wandeli kapungagu ndi ligubo aka ni bangu kanodukogigu.

¹⁹ A beyo, Musa apunga mbeyi ndi kautangulyaga batu basi mutuu masi mi nimo ikpikaga ndi. Ava kuwa ndi bangu ka bomikya-bangombe na bamemi pa imoti no libo. Kumbuso yi, mumbuzu ma isopo pa imoti na panga ya kutuko kwangbu, amakya kuso yi, akpazya kugu wa kitabu ya mutuu na kugu ka batuu basi.

²⁰ Anabikya be: «Niyi a bangu katulyoso agume niyo Kunzi amubikya ndi mino be mubongogonito.»

²¹ Musa akpazya goni ndi bangu kugu wa ngbangba na kugu wa makpumu masi nimo bagyaga ndi na imu ligubo. ²² Kabyenene na mutuu, budingi ba makpumu ingumosaga na bangu aka. Bangu kodukogi, mupilya ma bunye kikigu.

Kilisito ni aperi nino atumbaga bunye

23 Okwononi neki be mokingyosi ma makpamuka masi mi nimo kugu wa lisyε ingumosi madongoni beyo. Luki limoti, okwononi bongumosi makpamuka ma kugu wa lisyε bikpe pisi ka bapere nibo banza kugbe.

24 A beyo, Kilisito kingyagu ndi ka Pa Yotu-Kugbe niyo ipika ndi na bambanzu, a gu ndi likingyosi la Pa Yotu-Kugbe aka. Luki limoti, ingya ndi iyi kugu wa lisyε, ku o mino mbiya yi nima kambwa ko Kunzi ko bulya kusu.

25 Byanga basi, kumu-kumu ka Bayuda ogulyogo ka pa Yotu-Kugbe na bangu ka nyama. Luki limoti, Kilisito kingyagu ndi iyi ku beyo kye igilyagi kaipa ka aperse.

26 Kagya ndi abe ibu, iba igyogyisoni bikyo katukya wa aka wa bagya ndi mino obili. Luki limoti, mbiya yi nima, masye ma mulibo a kawa buwobi, Kilisito iwonisa ndi iyi nganga yimoti aka, kolimogo bunye na kaipa iyi mombukwanadaki ka aperse.

27 Mutu wasi okwaga nganga yimoti aka. Kumbuso yi, Kunzi ako likpamuka kaki.

28 A begayo Kilisito ipa ndi mino nganga yimoti aka ka aperse ko bulya yilimogo bunye ka batu budingi. Igokuto ndeke bata, kikigu ko bulya yilimogo bunye, luki limoti, kaipa batu nibo bakabandaga muhukuso.

10

1 Mutuu ka Musa kegu kowonisilo ka linganu makpamuka mi nimo atu, luki limoti a mulundu ma makpamuka nimo odoku ndeke. Mutuu mi nimo akungaga be bapagi mugbe ma bapere

mumoti aka byanga basi. Kakwananigu kautiso banza batu nibo bakpudfa ko Kunzi.

² Kika ndi ni batu bi nibo babibisaga Kunzi beyo bupilyagatu bunye ka nganga yimoti aka, bakiminigu bata ndi abe bakika na bunye, bakapigu ndi bata aperse.

³ Luki limoti, pisi ka bapere bi nibo, bambanzu batamanaga bunye kabu byanga basi.

⁴ A beyo, bangu ka bomumu ba bangombe na bogbungulu kakwananigu gutugu kasukusaga bunye.

⁵ Kinili, ngbingo yi nino Kilisito a ndi mino kogulya ku ka obili, abikya ndi Kunzi be: «Wakapagu ndi aperse ikani mukumbo Luki limoti, wegyilya ndi nzuyi.

⁶ Wokogwagu ndi magyagya na banyama bubusya ka gbogbo ikani bapere bupilya bunye.

⁷ Nabikya kuwa ndi be: «Kunziooo, imi nimu, noduku kagya sipananiso kaku, madongoni beyo bokpikaga ndi mino likpamuka kami ka kitabu ya Mutu.»»

⁸ Kilisito abikya mbeyi ndi be: «Wakapagu ndi aperse, mukumbo, banyama bubusya kugu wa gbogbo gutugu aperse mupilya bunye kubosilyagu ndi beyeyo.» Wina se, bapaga bapere basi bi nibo kabyenene beyo mutu o mino kabikya.

⁹ Kumbuso yi, iyi aka ndi be: «Imi nimu, noduku kagya sipananiso kaku.» Ko pisi yi niyo, ulimaga bapere bandeli, ubisa kuwa nibo kaki.

¹⁰ Yeso-Kilisito agyatũ ndi sipananiso ko Kunzi, ipá iyi mombukwana-daki nganga yimoti aka. Kinili, atibubisa kũwa.

¹¹ Masye masi, kumu wasi amagaga kagya ligubo kaki, upága bongbinga basi bapere mũdɔngoni aka. Luki limoti, bapere bi niɔo bakakwananigu ndeke katumba bunye.

¹² Wina se, Kilisito apá ndi ka bongbinga basi apere bemoti aka ko bulya yipilya bunye. Kumbuso yi, ikoku ndi ka kũmbanzikaniko ko Kunzi.

¹³ Kũ beyo, akabũndaga mbiya yi nimũ be Kunzi ubisi bomuyoniso kaki kusili wa bakagba kaki.

¹⁴ Pisi ka apere bemoti yi ninɔo aka nɔ, uitisoni batũ ba lingũũ ka bongbinga basi batũ bi niɔo ububiso.

¹⁵ Limbengi-Lotu a goni katitũmbulyaga likrũmũka li niɔo. Anabikya mbeyi be:

¹⁶ «Mombukwono-dosu akabikya be:

Nomosa ndeke na ifũ agũme yi nimũ,
kumbusa wa masye mi nimɔo.

Nobisa ndeke mũtũũ kami ka mambengi kabũ,
Nokpika ka tamanaga kabũ.»

¹⁷ Kumbuso yi, omotiloku be:

«Nakatamanigu ndeke bata bunye ikani yigya
yanye kabũ.»

¹⁸ Wina se, kika ni bopilyini bunye, kegũ bata na izangiya kapá apere ko bulya bunye bi niɔo.

Takpuɔini Kunzi

19 Bomika-mama, pisi a kɔwa na ifusu bikpo kogulya ka Pa Yotu-Kɔgbɛ ko ngungu ya bangu ka Yeso.

20 Atihukwilyoni ndi pisi, pisi yi niyo a yambiya na niyo atikaga ka obili kakitanaga ka kutuko nikwo agbananaga Pa Yotu na Pa Yotu-Kɔgbɛ, isi be pisi ka nzuyi kaki mombukwanadaki.

21 Ta no kumu-kumu bemoti nino Kunzi amoso ka ma ma Ndabu ko Kunzi.

22 Takpudini neki na limbengi la lingunu, butumo na baya, na limbengi nilo bingɔ ni kegɔ na mutamanagi manye, na nzuyi niyo bosokusogi no libo lanza.

23 Tigwinonogini bigugugu ka mutamanagi nimo tikaga kanzina ko bulya yi, kye Kunzi kakananigu kagomosyono agame nino atiwanaga ndi.

24 Tobuulyonogini mabobo, tanakpamyana kapa na kagy likpuma lanza.

25 Takosonitogu kamumukana ka musilyoni kusu beyo batɔ bagɔgo bagyaga mino. Luki limoti, totumisonini mambengi, mudɔngɔni beyo mo mino kaina be masye ka Mombukwonodosu a kɔwa buwobi.

26 A beyo, takiko kagy bunye ka yakolyi ni takaiba bingbanganya lingunu, kegɔ bata na apeepe nino akwanana kasukusa bunye.

27 Luki limoti, atitigolyi kɔwa kabundaga ka kabangaku ngbingo nino Kunzi ako mino mungimbo, na beyo lidada lo buku ugbanda ndeke mino bomuyoniso kaki.

28 Mutu wasi nino obuno mutuu ka Musa, bamwi ni bakegɔ no nzonzi, kika ni bademu

binisonini baba ikani basaa kabikya be ogyi bi bunye.

²⁹ Ika kuwa liki ka mutū yi ninō akamina Miko Kunzi payaya? Ina bangu ya agume ninō babubisa ndi na iyu payaya, anatumbwa Limbengi la iziyo ko Kunzi?

³⁰ A beyo, takamibo mutū yi ninō abikya ndi be: «Imi nō nigisaga ndeke bunye, imi nō nakalyaga ndeke.» Omotiloku goni be: «Mombukwono-dosu akotu ndeke mungimbo ka batu kaki.»

³¹ A likpamuka la kubanguku kugbe kogwa ka maboku ko Kunzi ninō a na obili.

³² Tomononi mbeyi nilo amusilya ndi ka masye mi ninō akitaga ndi. Ka masye mi ninō, niyo minisana ndi na bungbanganya ko Kunzi, mokibya ndi yigyogyiso ya langa lapu.

³³ Butumbwatu ndi batu bagogo luga kunu, bugyogyiso ka pa yangba. Bongbingo bagogo mikagatu ndi goni bakitulya kausingyo batu bi nibo bugyogyisaga ndi beyo.

³⁴ A beyo, bamugyogyisatu ndi pa imoti na batu nibo ba ndi ka boloko. Mabailya goni na magyagya be bamukopyi mukumbo kunu, kye ma ndi kaiba be ma na lingama lanza kugbe, nilo la benze na benze.

³⁵ Makodikogonitogu, kye minisana na mukalya mudingi ko bulya yi niyo.

³⁶ Mokwononi kokibyo, kye motulyosi sipananiso ko Kunzi, minisono na nilo amuwanyaga ndi.

³⁷ A beyo, ikpikaga be:

«Osikoni ngbinga mukede, mukede kugbe,
matu yi ninɔ okwononi kodoku, odoku ndeke,
kolyipyigu bata.

³⁸ Kunzi obikyoku be:

Matu wongbingbili ko misa kami,
ika na obili pisi ka baya.

Luki limoti, kiga kumbuso, nakogwigu magyagya
na iyi.»

³⁹ Takegu abe batu bakiga kumbuso,
bobungogo. Luki limoti, ta batu ba baya na
nibo ko pisi ya muhukuso.

11

Baya

¹ Kaiko na baya ko Kunzi, a kaiko wakitambiya
ka likpamuka nilo wanamutamanagi mi,
na kabailya be a lingunu likpamuka nilo
wakaninigu.

² Kunzi ubailya ndi botitosu pisi ka baya kabu.

³ Pisi ka baya, takaiba be Kunzi agya ndi obili
na munzina aka kinili makpamuka nimo inisogo
agya ndi katukya ka nimo kinisonogigu.

⁴ Pisi ka baya, Abeli apa ndi Kunzi aperse wa
izangiya kugbe kakitaga ninɔ ka Kaina. Pisi ka
baya Abeli goni, Kunzi atwa ndi matu wongbing-
bili, kye iyi mombukwana-daki abailyatuu ndi
apersu kaki. Pisi ka baya kaki, mongoni ka Abeli
ikaga bata kaidukulogo aka gutugu beyo okwa
ndi mino yo.

10:38 10:38 Wanda ka Abakuki 2:3-4.
Mupunganagi 4:3-10.

11:4 11:4 Wanda ka

5 Pisi ka baya, Inuka kokwagu ndi, Kunzi adokisa ndi mubisi kugu wa lisyε. Mutu gutugu bemoti kaminagu ndi bata, kye Kunzi adokisatu ndi be iki buwobi na iyi. Mobiso ko Kunzi akatumbulaga be kambwa kadokiso kugu wa lisyε, Inuka agyatu ndi likpumuka lanza nilo abosila ndi Kunzi.

6 Wina se, mutu gutugu bemoti aka kakananigu kabosilyo Kunzi ni kegu na baya. A beyo, mutu nino akapa kakpuda Kunzi, okwononi kabailya mbeyi be Kunzi atu na ukalyagatu batu nibo babibiyaga.

7 Pisi ka baya, Nua amukanatu ndi Kunzi ka makpumuka nimo a ndi kaigyonoso kani bakaninigu mbeyi. Ogwi ka limbengi likpumuka nilo Kunzi abikya ndi, agya ingbolo nino iyi mombukwana-daki na livananza kaki bahuka ndi mino. Amakyatu kuwa ndi obili ka mungimbo. Pisi ka baya kaki, Kunzi atwa ndi mutu wongbingbili.

8 Pisi ka baya, Abalahamu amukanatu ndi Kunzi ngbingo yi nino amaka ndi mino. Aga ndi ka mugi nimo Kunzi awanyaga ndi kaiko lisimo kaki. Asa ndi ku-kabu ni kegu kaiba be akomolyoku yani.

9 Pisi ka baya, ika ndi ka mugi nimo bawanyaga ndi abe mubiko. Ikaga ndi ka bangbangba, pa imoti na Isaka ibu na Yakobo nibo Kunzi upa ndi goni agume mudongoni abe Abalahamu.

10 A beyo, Abalahamu a ndi kabundaga gudu nino wa mubumbe mapu, nino Kunzi apimaga ndi, apiko.

11 Pisi ka baya, gutugu beyo Sala a ndi mino nduya na mboku-mboku kugbe yo, abukuta ndi kye a ndi na baya be Kunzi atulyosatu agume nino awanyaga ndi.

12 Kinili, pisi ka mutu bemoti nino a kuwa se ndi iyi kabundaga kukwaku, ibukuta bevananza bayakpu kugbe abe mangutu, abe mbumi ya mutuli mo libo lidingi niyo bakakwananigu katanga.

13 Batu basi bi niba bokwa ndi ka baya ni bakinisonigu na makpumuka nimo Kunzi uwanyaga ndi. Luki limoti, binatu ndi, batilya ka bubyi aka. Babailya goni be ba ndi bobiko aka na batu ba ligundu kunu ka litombu.

14 A beyo, batu bi nibo banzinaga beyo, bowonisilogo bingbanganya be bakaikisilya mugu kabu.

15 Bakika ndi bata limbengi ka mugu nimo botukyoku ndi mino, bakwananatu ndi kakisa pisi kaiga bata ku beyo.

16 A beyo, ba na masasa ma mugu manza kugbe, mugu mi ni nimo a kugu wa lisyu. Kinili, Kunzi kegu no suni be bamaki be Kunzi kabu, kye ubungusilyogoni ndi gudu.

17 Pisi ka baya, Abalahamu apa ndi Isaka ka aperse ngbingo yi nino Kunzi akingila ndi mino baya kaki. A ndi wakitulya kapu mukpekpe mo mikaki, gutugu beyo Kunzi a ndi mino ni apini agume yo.

11:12 11:12 Wanda ka Mupanganagi 22:17. 11:13 11:13
Wanda ka Mupanganagi 23:4.

18 Kunzi a ndi ni abikyini be: «Wambuwa ndeke pisi ka Isaka.»

19 Luki limoti, Abalahamu a ndi na mutamanagi be Kunzi a no ngu kabililiso Isaka. Kinili, Kunzi amigisilya ndi mikaki, mudongoni abe mutu yi nino opupiku ka mbuku luga wa bamanda.

20 Pisi ka baya, Isaka ufukilya ndi Yakobo ibu na Esau bubunga ka makpumuka nimo igyonosa ndeke.

21 Pisi ka baya, Yakobo a kuwa ndi buwobi kokwo, ufukulyo bomika Yezefu basi baba bubunga. Itungbula ka mudukpo kaki, abibiso Kunzi.

22 Pisi ka baya, Yezefu a kuwa ndi buwobi kokwo, atumbulaga be Bezaleli bopupokuto ndeke ka Misili, na beyo okwononi mino be bagyi ndeke mino no kuwo kaki.

23 Pisi ka baya, abaki na amaki Musa basuma ndi ka batimba basaa kumbuso kabukuta yi. Yeki bina ndi be miki a wanza, bakabangagu ndi kobuno mutuu ka ngama.

24 Pisi ka baya, Musa ni a kuwa iti ya mumbanzu aka, akya ndi be bambanzu biki kabikya be a miko-mika Falao nino ibukuta ndi no mikaki muko yi.

25 Apa ndi kaigyogyiso pa imoti na livananza ko Kunzi ni kogwigu magyagya kaiko ka bunye ko ngbingo.

26 Ina ndi be kaigyogyiso abe Kilisito a ndi na izangiya kugbe kakitaga lingama la Misili. A

βεγο, bazwa kaki ba ndi byi kugbe kugu wa mukalya nimo odoku ndeke.

27 Pisi ka baya, Musa atukya ndi ka Misili ni kegū kabanga dīya ka ngama. Igwinanaga ndi ka baya abe kiko kamina Kunzi yi nino bakaminagigū.

28 Pisi ka baya aka, alisisa ndi yinga wa Pasika, akpamyā ndi be bakpazyi bangū ko pumi bekye malaika nino akpakyānaga na kukwakū kulumwisogonito baputa ka Bomikya-bezaleli.

29 Pisi ka baya, Bomikya-bezaleli bazaba ndi libo lidingi Langbū mufongoni abe bakiko kampakyana ka litombū. Luki limoti, niyo Bamisili bikpunda kazaba begeyo, bolumwaga ndi.

30 Pisi ka baya, gudū wa Yeliko ofukana ndi wa Bomikya-bezaleli balingikyana ndi mino ka masye madiya na ika.

31 Pisi ka baya, Laaba nino a ndi afanda, kokwagū ndi pa imoti na batū nibo bobuna ndi matū ko Kunzi, kye utilyatū ndi binza batū nibo bogulya ndi bipete ka gudū.

32 Nakwanana bata kabikya iki? Nakegu bata no ngbingo kanzina ko bulya ka Gidioni, Balaki, Samusoni, Yefuta, Daudi, Samueli na bogyalandu.

33 Pisi ka baya, bakupyatū ndi giyo ka bangama, bagyatū ndi makpūmuka mo ngbingbili, binisana na makpūmuka nimo Kunzi uwanyaga ndi. Budulagatū ndi bokpwingi noku,

34 bolimagatū ndi madada mo buku, bahukaga kukwakū kwa badukpa. Ba ndi bapo, luki limoti biita botutungyo. Bakegū ndi na bitya liso ka

lunga, bumisyaga ndi basuda niƙo bodogoku ndi kaubumoniso bingbwi.

³⁵ Pisi ka baya, boko buminatu ndi batu kabu niƙo bokwaga ndi kopupo ka bambuku, bumigisyo ya kabu.

Pisi ka baya, batu bagogo bakya ndi kakulikanaga kumbusa wa yigyogyiso kugbe kye bopupi ka bambuku na binisono na obili nino wanza kugbe.

³⁶ Bagogo bata bokibya ndi mosikoni na buma, bukandaga ndi bagogo, bumakya ka boloko.

³⁷ Bmwogo ndi bagogo na matamu, busikisa bagogo na siyi, bmwogo bagogo na badukpa. Bagogo banamama bigbagbagba, bimokisyogini bokuto ka bakondolo ikani nito ka bamemi. Ba ndi batu ba yangya, bugyogyisaga ndi binye, banugya yaruru-ruru.

³⁸ Obili kakwananagu ndi na inguo ya batu bi niƙo. Bamamaga ndi bigbagbagba ka besa na ka bangura, bikaga ndi ka matamu na ka mabye nimo ka litombu.

³⁹ Kunzi ubailya ndi batu bi niƙa basi ko bulya baya kabu. Luki limoti, bakinisanagu ndi no luki li nilo Kunzi awanyaga ndi.

⁴⁰ A beyo, Kunzi atibungusilyogoni ndi likpumaka lanza kugbe, kinili kapagu ndi be binti banza ni takegu pa imoti na ibu.

12

Kunzi ni Obosu

¹ Ibusu goni, ta na bademu budingi niƙo ba na ibusu bukungulo. Yeki a beyo, tosini likumbogi lasi na bunye niƙo akwanana kotiwoso

likpakyaniḷi kusu, tidufulo na mbangu kadwe ka mulifo ma likpamaka niḷo batiwanyaga ndi.

² Topyini miso ka Yeso ninɔ a mupanganagi na mulifo ma baya kusu. Apatu ndi kokwo ka musalaba, ni kinigu suni ka inguo ya kukwaku kwi nikwo. Atu ndi kaiba magyagya nimo a ndi kodoku, mbiya yi nima a wakiko ka kumbanzikaniko kwa buliki ba bungama ko Kunzi.

³ Mutomononi mutu yi ninɔ okibya ndi yigyogyiso ka maboku ka batu banye. Kinili, takuponitogu, takodikogonitogu,

⁴ kye ka lunga li niḷo mo mino na banye, makanobumonigu mbeyi kadwe ka kukwaku.

⁵ Mofusoloni mutwi nimo Kunzi amutiwaga madongoni abe kika kautiwa bomikaki?

«Mikami, wakinonitogu payaya yoyiso ka Mombukwono-dosu, wakodikogonitogu ngbingo yi ninɔ o mino kauyoyiso.

⁶ Kye Mombukwono-dosu ayoyisogo mutu yi ninɔ apaga, ayipogo mutu wasi ninɔ avaga abe mikaki.»

⁷ Yeki a beyo, kibyoni yigyogyiso niyo Kunzi o mino kamuyoyiso. Amagyaga madongoni abe bomikaki. Ambe, miki tino no abaki kayoyisogigu?

⁸ Kika ni Kunzi kegu kamuyoyiso abe bomikaki basi, isi yi be makegu bomikaki, ma bomiki ba bubala.

⁹ Kika ni bobosu banatiyoyisaga ndi, tanumakana, igyonoso kawa liki be

takamukononitogũ Obosu ninɔ wa limbengi kye tiki na ɔbili?

¹⁰ Bobosu batiyoyisaga ndi ka masye makeɔɔ ɔeyɔ ɔapaga ndi mino. Luki limoti, Kunzi atiyoyisogo ko bulya ɔunza kusu, kye atifubisi abe iyi.

¹¹ Niyo batiyoyisogo, inisogo ko ngbingo yi ninɔ abe bakiko katigya ɔinye ni keɔ abe kiko likpamaka la igyagya. Luki limoti, kumbuso, batũ ɔi niɔ ɔugyaga ndi ɔeyɔ, ɔinisonogo kũwa ndeke na ɔbili wongbingbili na ninɔ wa maziyo.

Yoyiso na mutiwi

¹² Nononi neki maɔoku ninɔ a mukapaga, na moli ninɔ a mudikaga.

¹³ Kpokyononi ka ɔopisi niɔayo ɔa yongbingbili, kye mutũ wa mudili kosokogonito, luki limoti, akpakyani ɔeyɔ okwononi mino.

¹⁴ Kisoni maziyo na batũ ɔasi na yifubiso ko misa ko Kunzi. Kiki ɔeyɔ, mutũ gutũgũ ɔemoti aka kaminigũ ndeke.

¹⁵ Wiminyonito, mutũ gutũgũ ɔemoti aka kosononoitogũ na iziyo ko Kunzi. Mutũ gutũgũ ɔemoti aka kiitonitogũ abe sibukuso sozyo niɔ aɔakaga, amakya likpamaka lanye luga ka ɔambanzũ ɔudingi, ɔpũta.

¹⁶ Wiminyonito, mutũ gutũgũ ɔemoti aka luga kunu kikonitogũ mutũ wa ɔilya, ikani mutũ wa kina makpamaka ko Kunzi payaya mudɔngoni abe Esau ninɔ agaba ndi ɔupũta kaki ko bulya mikya malili aka.

17 Beyo mibaga mino, akisa kuwa ndi kumbuso yi be abaki adukilyi bubunga, luki limoti, kinisanaga ndi na ibu. Kinaga ndi bata pisi kogomonyono likpamuka li nilo, gutuga beyo a ndi mino kaugwonoso bomomiso-miso yo.

18 Ibunu makanosiligu ko luki nilo okwononi ndi be bavili mudongoni beyo Bezaleli bosila ndi mino ka ngupa ya Sinai. Ngupa yi niyo a ndi no buku bongido-ngido, opiyoni no biti bipi, no mbumbo,

19 liyu la siba a ndi kogwonono ku beyo na manzina. Niyo Bezaleli bukana ndi liyu li nilo beyo, babikya ndi be Kunzi kubikyonitogu bata luki gutuga limoti aka.

20 A beyo, bakakwananigu ndi bata kapilya matu mi nino Kunzi upa ndi be: «Matu wasi, gutuga nyama aka kavila ngupa okwononi bamwi na matamu.»

21 Likpamuka li nilo a ndi libongiso, Musa aka ndi be: «Nakabanga, nzayi aketwa bikyakyakya!»

22 Luki limoti, ibunu, mosiloni buwobi na ngupa ya Siona, ka mugi ko Kunzi nino a na obili. A Yelusalema nino wa kugu wa lisyu ku belofu na belofu ka bamalaika bo mino kogwa magyagya.

23 Ibunu, mokpuɗoni musilyoni ma magyagya nimo ka baputa ko Kunzi, nibo bukpikaga mino kugu wa lisyu. Makpuɗoni goni Kunzi, nino a zozu ka batu basi, na ka mambengi ka batu bo ngbingbili nibo bolumwaga ndi, biitoni banza.

²⁴ Makpuḍoni Yeso ninɔ obisa yukanana pisi ka agume wambiya na bangu kaki niyo adukaga ndi. Bangu yi niyo atibikyaga makpamuka manzanza kugbe kakitaga niyo ka Abeli.

²⁵ Wiminyonito, makakyonitogu kamukana mutɔ yi ninɔ akamunziniya. A beyo, batɔ bi niɔ bakya ndi kamukana mutɔ yi ninɔ a ndi kaupá mutuu kunu ka litombu, bakanyikagu ndi ka yigyogyiso. A bingbanganya be, takapilya Kunzi mugongu ninɔ akatipá mutuu kotukyoku kugu wa lisyɛ, takanyikigu yigyogyiso.

²⁶ Ko ngbingo yi ninɔ, liyu kaki ogugumisatu ndi litombu, luki limoti, mbiya yi nimu atipá kuwa agume yi nimu: «Nogugumisa kuwa ndeke bata litombu nganga yimoti, kikigu litombu aka, luki limoti na kugu wa lisyɛ goni.»

²⁷ Munzina mi nima «nganga yimoti» akowon-isilo be makpamuka mi nimɔ Kunzi agya ndi agugumatu ndeke, olimikogo, nimɔ kagugumigu ndeke mo otigolo.

²⁸ Tikini neki na magyagya, kye tinisononi na bungama niɔ bakakwananigu kogomosyono. Towonisilini magyagya mi pisi kagugubyo Kunzi beyo abosilo mino, tanabibiso, tanabanga.

²⁹ A beyo, Kunzi kusu a buku niɔ olumwisogo.

13

Kagya likpamuka niɔ okwononi kabosila Kunzi

12:24 12:24 Wanda ka Mupanganagi 4:10. **12:26** 12:26 Wanda ka Agai 2:6. **12:29** 12:29 Wanda ka Yigilya 4:24.

¹ Widukulogoni kapanana mufongoni abe bomika-muko.

² Makobusolonitogu kautilya bobiko. Ko pisi yi niyo, batu bagogo butilyatu ndi bamalaika ni bagegu kaibo.

³ Hutomononi batu bi nibo ba ka boloko abe makika pa imoti na ibu. Hutomononi goni nibo bakaigyogyiso, mufongoni abe bakiko bi kamugyogyiso ibunu.

⁴ Okwononi batu basi bobibisi vanana. Muko na muluku bakimokyonitogu ka budanda. Kunzi usombisatu ndeke batu ba bilya na nibo basyeye na boko ikani bambunya bengeni.

⁵ Makosyogonitogu limbengi ko bulya buyi aka, gwoni magyagya na makpumu ka mi nimo ma na imu, kye Kunzi mombukwana-daki abikya ndi be: «Nakusigu ndeke, nakatukyigu ndeke buwobi na iwe.»

⁶ Kinili, takwanana kabikya na limbengi limoti be:

«Mombukwono-dosu a matu yi nino esingyogoku,

nakikigu na kubangaku.

Mambanzu egya piye iki?»

⁷ Hutomononi baputa kunu, nibo bamubikyaga ndi mongoni ko Kunzi. Mutomononi obili kabu na beyo bokwa ndi mino, mabye pisi ya baya kabu.

⁸ Yeso-Kilisito a mufongoni iki isyeikubi, na lisyeli-nili na ka benze na benze.

13:2 13:2 Wanda ka Mupunganagi 18:1-8; 19:1-3. **13:5** 13:5 Wanda ka Yigilya 31:6, 8; Yosuwa 1:5. **13:6** 13:6 Wanda ka Mambu 118:6.

⁹ Makisonitɔgɔ kobungogo na mobi ma matuu dididi. A beyo, a binza be limbengi kunu iki litumo na iziyo ko Kunzi ni kegɔ ka bopisi dididi nibayo igumyaga ka likpumuka la malili. Likpumuka la malili kikogigu na izangiya gutugu imoti aka ka nibo babyege.

¹⁰ Ibusu, ta na gbogbo kusu, bokumu ka Bayuda nibo bagyaga ligubo ka Pa Yotu-kugbe bakakwananigu kalya luki nilo bopi ka gbogbo kusu.

¹¹ Kumu-kumu ka Bayuda indaga na bangu ka banyama ka Pa Yotu-Kugbe kapá ka aperse ko bulya yilimogo bunye. Luki limoti, bubusyaga banyama bi nibo kunzi wa gudɔ.

¹² Kinili, Yeso okwa ndi goni kunzi wa gudɔ wa Yelusalema kye ungumosi bambanzu na bangu kaki mombukwana-daki.

¹³ Togoni neki ka o mino kunzi wa gudɔ, tabailya yigyogyiso mudɔngoni abe iyi.

¹⁴ A beyo, takegu na gudɔ wa benze na benze kunu ka litombu. Luki limoti, takakisa gudɔ yi nino akodoku.

¹⁵ Pisi ka Yeso, tapini Kunzi aperse nino mubibiso masye masi, isi yi be aperse yi iki nino wa mambu kobibiso lino kaki.

¹⁶ Makobusolonitɔgɔ kagya bunza, na kosingy-ono, kye inguo ya bapere bi nibo babosilogo Kunzi nibo.

¹⁷ Humukononi baputa kunu, mabanga. A beyo, bamubuulyogo bongbinga basi, kye batumbulagatu ndeke ligubo nilo bagya ndi

ko misa ko Kunzi. Makumukana, bagya ligubo kabu na magyagya ni bakegu kaitangula. Bakiko kaitangula, ligubo kabu kikigu na izangiya ku kunu.

¹⁸ Widukulogoni katilumbilya aka. Ta na baya ambe ta mambengi bidede. A beyo, ta na musasa kaiko na yigya yanza ka bopisi bayasi.

¹⁹ Nakamukunga na kekete ambe lumboni kye Kunzi eukwilyi bata pisi kaiga bigala-gala ku kunu.

Malumba

²⁰ Kunzi, litino la maziyo, nino apupisoku Mombukwono-dosu Yeso luga ka bamanda, ita mububulyo mudingi ka bakondolo, pisi kodukusaga bangu kaki, niyo apiko agame wa benze na benze.

²¹ Kunzi amupi ngu kagya bunza ka bopisi dididi, kye motulyosi sipananiso kaki. Pisi ka Yeso-Kilisito, atigyilyi nilo a lanza. Avi ibiba ka benze na benze! Iyo a beyo!

Bomongoni baya mulibo na yuuso

²² Bomika-mama, nakamubikya ambe hukononi bitombiii matuu mutumiso mambengi mi nima. A beyo, nakamukpikilyigu baluwa munda.

²³ No bi kapa kamubikya goni ambe basisini bi momosu beyo ka Timotio ka boloko. Kosiloku bikwa, tindatu pa imoti na iyi kamundoku.

²⁴ Humuusogoni bapata kunu ba makanisa basi na batu basi nibo bipa ko Kunzi. Bomomonu nibo ba ka mugi ma Italia, bamumuusogito goni.

²⁵ Iziyo ko Kunzi iki pa imoti no ibunu basi!

AGUME WAMBIYA

Lika: AGUME WAMBIYA (New Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Lika

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

f796df90-b7da-5393-9b93-c756eba4e5d6